

Mění se role zemědělství ve společnosti?

Tuto otázku si položili organizátoři 25. konference Světové asociace zemědělských ekonomů (IAAE) a do Durbanu v Jihoafrické republice sezvali v týdnu od 16. do 22. srpna 2003 téměř tisícovku zemědělských ekonomů z celého světa. Česká republika tu byla zastoupena reprezentací VÚZE a ČZU v Praze. Diskuse k tématu, které se různými způsoby dotýká v podstatě všech zemí světa, přinesla řadu nových pohledů, popřípadě pomohla k cizelování stanovisek zejména v těchto oblastech:

- Vztah reformy Společné zemědělské politiky EU a nové zemědělské politiky USA (i ve světle dohody EU a USA ve vztahu k WTO); světový obchod a vliv reformy Společné zemědělské politiky na něj, důsledky aplikace principu „Everything but Arms“ ve vztahu k nejméně rozvinutým zemím zejména s ohledem na citlivé komodity typu cukru a rýže. Reforma cukerního řádu EU je považována za klíčovou otázku obchodních vztahů rozvinutých a rozvíjejících se zemí a táhla se jako červená nit řadou jednání v průběhu konference.
- Nerovnoměrný rozvoj venkovských a městských oblastí podporovaný divergencí v produktivitě zemědělství mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi; vztahy sever-jih, chudoba venkovských oblastí rozvojového světa v kontrastu s bohatým severem: zatímco ve vyspělých zemích jsou nezemědělské aktivity venkova základem jeho rozvoje, v rozvíjejících se zemích je více jak 70% populace vázáno jen na zemědělství.
- Vztahy potravinové bezpečnosti a bezpečnosti potravin, otázky výživy a životního stylu ve vztahu ke zdraví populace. V tomto okruhu debat se vynořily dva zajímavé aspekty: obezita je stejnou hrozbou pro lidstvo jako je hlad, otázky výživy se dotýkají jak rozvinutých, tak rozvíjejících se zemí a to i v mnoha společných rovinách.
- Role zemědělského ekonomického výzkumu se přesouvá do nových oblastí a vyžaduje věcné propojení s dalšími disciplínami (obecná ekonomie, environmentální ekonomika, sociologie, informatika apod.) k řešení problémů souvisejících např. s dominancí obchodních řetězců na maloobchodních trzích a jejich vliv na formování celého výrobního řetězce potravin včetně sféry primární produkce, změny v chování spotřebitelů, ale

také třeba s řízeným využíváním přírodních zdrojů. Přesun zemědělské ekonomiky k problematice venkova by měl být založen na interdisciplinaritě řešení a měl by mimo jiné přinést i změnu v koncipování zemědělských politik, které by měly upřednostňovat teritoriální přístup před dosavadním sektorovým přístupem.

(Plné znění příspěvků, které byly na konferenci předneseny a zahrnují řadu dalších témat, je k dispozici na internetové adrese http://www.iaae-agecon.org/conferences_paper.asp).

Role zemědělského ekonomického výzkumu z hlediska jeho řízení a přenosu poznatků do praxe se na svém 4. zasedání zabývali i představitelé Světového klubu výzkumných ústavů zemědělské ekonomiky (AERIAS). Českou republiku na něm zastupoval doc. Ing. Tomáš Doucha, CSc., ředitel VÚZE. Jednání Klubu se zabývalo vymezením klíčových oblastí výzkumu s respektováním národních potřeb (za ČR byly identifikovány následující tři oblasti: i) analýza dopadů vstupu do EU včetně životního prostředí a venkova, ii) řízení rizik v multifunkčním zemědělství, iii) institucionální výstavba agrárního sektoru v zemích s tranzitivní ekonomikou), otázkou modelování (s důrazem na modelování jako proces popisování mechanismů, které mají vliv nebo jsou ovlivněny opatřeními politiků, interdisciplinární přístup k tvorbě modelů a přesun od modelů komodit a trhu k modelům domácností), problematikou scénářů, měření efektivity a dopadů výzkumu na tvorbu politik, publikováním výsledků výzkumu, jejich transferem k uživatelům, komunikací s vládami a dalšími zainteresovanými institucemi a dalšími tématy.

Jednání Klubu i vlastní konference bylo z věcné i formální stránky ovlivněno místem konání: problémy afrických zemí zejména ve spojitosti s chudobou a nemocemi, zejména AIDS, svébytnou kulturou kraje Kwa-Zulu Natal, ale také zvýšenou úrovní bezpečnostních rizik přímo v místě konání konference. Význam konání konference IAAE v Jihoafrické republice byl podtržen založením Africké asociace zemědělských ekonomů a vytvořením organizačních předpokladů pro výměnu poznatků o problémech, které se tak či onak dotýkají celého lidstva.

*Doc. Ing. Ivana Tichá, CSc., ČZU Praha
Doc. Ing. Tomáš Doucha, CSc., VÚZE Praha*